

РЕЦЕНЗІЇ

Олександр Батанов

доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник відділу
конституційного права та місцевого самоврядування
Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України
(Київ, Україна)
batanov_olexandr@ukr.net

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЗДІЙСНЕННЯ МІСЬКОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ:
ОРИГІНАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ*

Становлення і розвиток демократії в Україні, формування громадянського суспільства немислимі без інститутів місцевого самоврядування та ефективних механізмів муніципальної демократії. Фундаментальні дослідження муніципально-правового будівництва, орієнтовані на міжнародні стандарти місцевого самоврядування, вітчизняні традиції громадоправства та здобутки муніципально-правової теорії мають відіграти основоположну роль у процесах формування муніципального права як галузі права та інституціоналізації муніципальної влади в Україні. Наукова думка, матеріалізувавшись у теорії та практиці самоврядування територіальних громад, має стати своєрідною інтелектуальною основою муніципальної правотворчості та формування цієї нової галузі права.

Очевидно, що без своєчасного наукового обґрунтування відповідних процесів, використання досягнень вітчизняної та зарубіжної муніципальної доктрини і, на цій основі, вироблення рекомендацій та пропозицій щодо розвитку муніципального законодавства, реформування публічної влади на принципах субсидіарності, децентралізації та місцевого самоврядування і становлення муніципальної влади в Україні є неможливим. Утім, було б помилковим і навіть шкідливим ігнорувати наукові розвідки у сфері організації та функціонування місцевої влади вітчизняних державознавців, філософів та істориків минулих десятиліть.

Саме тому важливим джерелом формування вітчизняної доктрини муніципального права є наукові праці, присвячені проблемам місцевого управління, написані у радянський період державного будівництва. Здобутки радянських учених, особливо у перші роки незалежності України, коли відбувався пошук витоків і параметрів національної моделі місцево-

* Рецензія на книгу: Галина Станік та Леонід Рябошапко, *Львівська міська рада: народовладдя у порівняльному вимірі: монографія* (Простір-М 2019).

го самоврядування, надали вектор наукових досліджень у сфері місцевого самоврядування, хоча, безумовно, самі наукові конструкції та змістове наповнення цих досліджень дещо застаріли, відстали від динаміки часу та, подекуди, не відповідають викликам сьогодення.

Утім, як джерело муніципально-правової доктрини вони являють собою інтерес принаймні тому, що, по-перше, слід враховувати, що у вивченні організаційних форм і методів роботи місцевих представницьких та виконавчих органів радянської влади, їх правового регулювання набуто значних досягнень, які не втратили свого значення і нині. По-друге, важливим у процесі формування та розвитку наукових засад муніципального права є критичний аналіз досвіду історичного розвитку місцевих органів влади у нашій країні, що також передбачає звернення до наукових праць попередніх років у порівняльному вимірі. По-третє, звернення до наукової спадщини минулого дасть змогу зберегти пам'ять про персоналії учених-правознавців, які подекуди все своє життя присвятили дослідженню складних проблем теорії та практики державного будівництва.

У зв'язку з цим вихід у світ монографії Галини Станік та Леоніда Рябошапка "Львівська міська рада: народовладдя у порівняльному вимірі" є знаковою подією, а саме видання – актуальним і корисним.

Цінність цієї книги полягає не лише у тому, що вона є даниною пам'яті непересічної людини та відомої української дослідниці проблем конституційного права та державного будівництва Галини Станік (Рябошапка), розкриваючи різні сторінки її життя та науково-педагогічної спадщини, а й відтворює зміст захищеної нею ще у 1955 р. дисертації на тему "Міська Рада депутатів трудящих обласного підпорядкування (за досвідом роботи Львівської міської Ради)".

Унікальність цієї праці полягає у тому, що вона була першою в післявоєнному СРСР дисертацією з відповідної тематики, у якій вдало поєднано загальнотеоретичні аспекти статусу міських рад відповідного рівня із практикою їхньої діяльності.

Враховуючи, що з огляду на важкі, суперечливі та незрозумілі обставини того періоду, Г. Станік за результатами захисту цієї дисертації так і не отримала науковий ступінь (офіційно кандидаткою юридичних наук вона стала лише через багато років і на основі захисту іншої, не менш оригінальної праці, присвяченої конституційно-правовим проблемам суверенітету УРСР), така наукова "реабілітація" наукових здобутків учених, які стояли у витоків конституційної теорії організації та діяльності місцевої влади є непересічною і багато у чому унікальною подією.

Незважаючи на те, що у цій, як і сотнях наукових праць із питань радянського будівництва, які з'явилися у наступні десятиліття, традицій-

ними для того часу були як акценти на визначення міських рад як органів державної влади, їх включеність до загальнодержавної системи рад, побудованої на принципах демократичного централізму, так і критика зарубіжних моделей місцевого самоврядування, дисертація Г. Станік, будучи фактично піонерською, залишається цікавою у концептуальному аспекті принаймні тому, що у ній широко використовувалися архівні документи і матеріали про практичну діяльність Львівської міської Ради депутатів трудящих. Ці джерела та методичні підходи до викладення матеріалу відрізняються інформативністю і скрупульозністю, а положення про необхідність розширення компетенції місцевих рад, матеріальної основи їх діяльності кореспондуються із сучасними процесами конституційної модернізації у сфері децентралізації публічної влади та реформування місцевого самоврядування.

Не можна не відзначити й оригінальний авторський стиль викладення матеріалу: його збалансований характер, взаємозв'язок між окремими розділами, легкість і логічність переходів, доступність мови, якою передані складні наукові концепції та проблеми тощо. Додатковим ілюстративним матеріалом слугують приклади з законодавства та правозастосовної практики діяльності міських рад, подані в порівняльному ключі. У цьому аспекті однією з особливостей рецензованої монографії є ознайомлення читача з колосальним масивом архівних документів і матеріалів Львівського обкому та міському КПУ, які характеризували реальний стан організації та діяльності Львівської міської ради у відповідний період, та у зв'язку з різними обставинами не знайшли відображення у дисертації Г. Станік.

Також додатковим ілюстративним матеріалом є архівні та інші документи, які стосуються функціонування Львівської міської ради протягом багатьох десятиліть після захисту дисертації. Насичення тексту монографії відповідними документами має велике методичне та практичне значення. Це дасть можливість читачеві сформулювати своє бачення проблем організації та діяльності Львівської міської ради протягом понад піввікової історії без тиску якоїсь однієї, можливо, суб'єктивної точки зору.

Отже, у рецензованій монографії приваблює те, що в ній органічно поєднуються теорія та історія питання, закон і практика, людська доля і науково-педагогічний досвід. Відображення конституційної доктрини, реальної діяльності органів місцевої влади та місцевого самоврядування й архівних матеріалів через призму особистого життя і науково-педагогічного досвіду науковця перетворює рецензовану монографію у наповнений життям цікавий матеріал, який однаково буде цікавий досвідченим і молодим науковцям, студентам і магістрам, програми щодо навчання яких орієнтовані на проблеми державного будівництва,

практичним робітникам. Невипадково мета навчання включає не лише логіку науки, а й логіку діяльності спеціаліста. А найкращою теорією є та, яка реагує на болючі потреби практики.

Рецензоване монографічне дослідження має не лише наукове значення. Видання можна використати як у навчальному процесі, так і в практичній діяльності фахівців у галузі конституційного та муніципального права, порівняльного правознавства, політології тощо. Адже представлена монографія розрахована на доволі широку аудиторію, зокрема, вона буде корисною і пізнавальною як для юристів, політологів, фахівців із державного управління та місцевого самоврядування, керівників усіх рівнів, викладачів і студентів вищих закладів освіти, широкого загалу читачів, які цікавляться державним будівництвом України.

Резюмуючи, зазначимо, що рецензована монографія Г. Станік і Л. Рябошапки “Львівська міська рада: народовладдя у порівняльному вимірі” значною мірою є відповіддю на злободенні питання сучасності, рефлексує на динаміку муніципального розвитку у перехідний період, складність і суперечливість реформування місцевого самоврядування та державного управління, містить пропозиції щодо необхідності вдосконалення законодавства й організаційних заходів у досліджуваній галузі, забезпечення постійної доктринальної та організаційної уваги до зазначеної проблеми державного будівництва. Тому можна зробити висновок, що перед нами актуальне, високопрофесійне наукове дослідження, яке є важливим внеском у вітчизняну юридичну науку.

Станік Галина, Рябошапка Леонід, Львівська міська рада: народовладдя у порівняльному вимірі: монографія / Наукова редакція Л. Рябошапка. – Львів: Простір-М, 2019. – 916 с., іл., світлини.

У книзі поставлено за мету висвітлити діяльність Львівської міської ради упродовж 1945–1954 і 1990–1991 років. Для реалізації цього завдання положення державного (конституційного) права УРСР кореспондовано з архівними документами, матеріалами, газетними публікаціями. В результаті у порівняльному вимірі простежено процес перетворення Львівської міської ради від радянської інституції під керівництвом КПУ до органу місцевого самоврядування проєвропейського напрямку, створення політико-правових умов для декомунізації суспільних відносин. Книга містить світлини, котрі відображають різні події у м. Львові, а також життєвий і науковий шлях Г. Станік (Рябошапка).

